

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าหนองผือ สกลนคร
เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒(ป่าย)

งานเทศน์บุญคุณหลวงปู่มั่น

วันนี้เป็นวันอุตมมามงคลอย่างยิ่งแก่พี่น้องชาวไทยเราซึ่งเป็นลูกชาวพุทธ ได้มาสนองบุญคุณท่านหลวงปู่มั่นด้วยกตัญญูทเวทิตาคคุณ เพราะท่านเป็นพระที่เลิศเลอในสมัยปัจจุบัน ขอเปิดความจริงให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบเท่าที่ควรจะเป็นไปได้ เพราะของปลอมนั้นมีเต็มโลกเต็มสงสาร โลกได้รับความทุกข์ความลำบากลำบากมากมายน้อยเพียงไรทุกหย่อมหญ้า มีตั้งแต่ของปลอมคือกิเลสประเภทต่าง ๆ พัวพันอยู่ในจิตใจ กระจายออกมาทางกายวาจาความประพฤติหน้าที่การงาน ซึ่งมักจะเป็นความสกปรกเสียหายแก่ตนและส่วนรวมตลอดมา เหล่านี้ปรากฏเด่นในโลกมานาน ไม่เคยมีใครสนใจว่าสิ่งเหล่านี้เป็นโทษแก่ตนเองและส่วนรวม

สำหรับธรรมนั้น พอพูดถึงเรื่องอรรถเรื่องธรรมเรื่องมรรคผลนิพพาน จากท่านผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ กิเลสมักจะก่อเรื่องราวขึ้นมาภายในใจของผู้ฟัง เฉพาะอย่างยิ่งของชาวพุทธเรา ตั้งตัวเป็นข้าศึกศัตรูต่อธรรมขึ้นมาทันที หว่าสิ่งเหล่านี้เหลวไหลไร้ค่าไม่เกิดประโยชน์อันใด ผู้นำธรรมเหล่านี้ซึ่งเป็นของเลิศเลอมา เลยกกลายเป็นข้าศึกต่อชาวพุทธเราเสียมากต่อมากเวลานี้

หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมาตั้งแต่เริ่มออกอุปสมบท ไม่ปรากฏมลทินแม้นิดหน่อยให้ได้ยินได้เห็นได้ฟังมาจากผู้หนึ่งผู้ใดเลย มีแต่ความเด็ดเดี่ยวอาจหาญมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติตนเรื่อยมา ตั้งแต่เริ่มแรกอุปสมบท มุ่งหน้าต่อการประพฤติปฏิบัติเข้าอยู่ในป่าในเขาลำเนาไพรตลอดมา ไม่ยุ่งเหยิงวุ่นวายกับใคร นี่คือการขวนขวายของท่าน ก่อนที่จะได้มาให้พวกเราทั้งหลายได้กราบไหว้บูชาเป็นขวัญตาขวัญใจ เป็นมามงคลแก่พี่น้องชาวไทยเราในปัจจุบันนี้ ท่านประพฤติตนมาอย่างเรียกว่าเป็นเดนตายมา ผลที่ได้ปรากฏขึ้นมาก็ดังเราทั้งหลายได้ทราบเวลานี้ทั่วประเทศไทย รู้สึกจะค่อยยอมรับกันบ้าง กิเลสภายในหัวใจไม่ยอมรับของจริงง่าย ๆ ถ้าเป็นของปลอมแล้วรับตลอดเวลาไม่มีเข็ดหลาบอิมพอ ส่วนธรรมนั้นมักจะแสงต่อกิเลสซึ่งอยู่ในใจของเราอยู่เสมอมา

วันนี้ได้นำเรื่องของหลวงปู่มั่นในเหตุที่ท่านบำเพ็ญมา เรียกว่าสุดขีดสุดแดนเดนตายมาจึงได้บรรลุธรรมขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่รู้สึกว่าจะเป็นจุดที่เด่นแห่งพระอรหันต์ทั้งหลาย ที่อุบัติขึ้นที่นั่นมีจำนวนมาก เราไม่ได้ยกที่ไหนเหยียบที่ใด เราพูดตามเรื่องราว ครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่ไปบำเพ็ญได้รับธรรมอันเลิศเลอมา มักจะเป็นจังหวัดเชียงใหม่มากกว่าเพื่อน

เช่นอย่างหลวงปู่ขาว หลวงปู่มั่น หลวงปู่พรหม เหล่านี้ ล้วนแล้วมาจาก เชียงใหม่ หลวงปู่แหวน นี้เพียงนับได้เท่านี้ก็ ๔ องค์แล้ว ไม่มีจังหวัดใดเสมอจังหวัด เชียงใหม่เลย หลวงปู่มั่นท่านได้บรรลุนิพพานที่จังหวัดเชียงใหม่ แล้วก็มา ประกาศสอนธรรมแก่บรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลาย ดังที่ประกาศนามของท่านมาสักครู่ นี้ว่า ท่านมีลูกศิษย์มากต่อมาก ระบุชื่อมาโดยลำดับพอทราบกันบ้างได้แล้ว นี่คือผล แห่งงานของท่านที่ปฏิบัติตามธรรม

ผู้ปฏิบัติตามธรรมไม่ว่าฆราวาสไม่ว่าพระ ย่อมจะมีความสงบเย็นภายในจิตใจ การระบายออกทางกายวาจาก็มีธรรมคอยควบคุมรักษาอยู่เสมอ ความปลอดภัยจึงมักมี ตลอดไปสำหรับผู้มีธรรม เรื่องมลทินมัวหมองหรือความสกปรกโสมนจนกระทั่งถึง ความทุกข์ความเดือดร้อนอันเป็นเรื่องของกิเลสก่อนนั้น มักจะมีน้อยกว่าคนที่ไม่มี ธรรมในใจเลย นี่ละธรรมกระจายเข้าไปถึงไหน ทำบุคคลให้รู้เนื้อรู้ตัวไปตามสถานที่ และบุคคลต่าง ๆ ไม่เลือกชาติชั้นวรรณะ เพราะธรรมเป็นศูนย์กลาง เช่นเดียวกับความ สุขความทุกข์เป็นศูนย์กลาง

ความทุกข์นั้นโลกทั้งโลกไม่ต้องการกัน แต่ความสุขนี้ต้องการทั่วหน้ากัน นี่ ธรรมกับกิเลสก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน กิเลสเป็นตัวสร้างความทุกข์ความทรมานให้แก่ สัตว์โลกเรื่อยมา ธรรมนั้นเป็นการสร้างคุณงามความดีเรื่อยมาเช่นเดียวกัน แต่ต้องมี การฝ่าฝืนกับฝ่ายข้าศึกคือกิเลส เราจะประกอบหน้าที่การงานใดซึ่งเป็นฝ่ายกุศล ต้อง ได้รับการคัดค้านต้านทานหรือกีดขวางจากกิเลสอยู่เสมอไป ยิ่งมีกิเลสมากเท่าไรยิ่งกีด ขวางมาก เห็นการสร้างความเป็นพิเศษเป็นเด่นไปเสียหมด เห็นตามความต้องการของ กิเลสนั้นเป็นทองคำทั้งแท่งติดหัวใจตลอดไป นี่ละเรื่องของกิเลสต้องคัดค้านธรรมคือ ความดีงาม ซึ่งอยู่ในหัวใจอันเดียวกันนั้นตลอดมา

ในสิ่งเหล่านี้ขอให้พี่น้องชาวพุทธเราพึงคำนึงคิดดูในหัวใจของเราแล้วกัน ถ้า การคิดการอ่านการกระทำสิ่งใดไม่มีเขตมีแดน มีแต่ความเพลิดเพลินรีนเริงลิ่มเนื้อลิ่ม ตัวไปนั้น นั่นคือทางของกิเลสเปิดโล่งไว้แล้ว ๆ ไม่คำนึงถึงความดีชั่วเสียหายประการ ใดเลย นี่คือทางของกิเลส สัตว์โลกจึงชอบเดินตามมัน เมื่อชอบเดินตามมันผลก็ต้อง ติดตามมา ส่วนมากมักจะเป็นเรื่องความทุกข์เป็นลำดับลำดับ นี่คือผลของกิเลสที่สร้าง ให้สัตว์โลก แต่เวลาเราจะทำคุณงามความดีนี้กิเลสต้องคัดค้านต้านทานไม่ยอมให้ทำ

เมื่อยังไม่เข้าออกเข้าใจในช่องทางแห่งอรรถแห่งธรรม พอจะให้เกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสความพอใจที่จะบำเพ็ญในทางดีแล้ว ย่อมจะเป็นไปตามทางของกิเลส จะ ไม่เห็นการสร้างความดีนั้นว่าเป็นของดีเลย จะเห็นการคัดค้านต้านทานนั้นว่าเป็นของดี เสียทั้งสิ้น นี่ละโลกทั้งหลายจึงทำความดีได้ยาก ทำความชั่วได้ง่าย เพราะการทำความ

ชั่วไม่มีอะไรคัดค้านต้านทาน ไม่เหมือนการทำความดี แต่การทำความดีนี้ต้องมีการคัดค้านต้านทานจากกิเลสจนได้ตลอดไป นอกจากเรามีการต่อสู้ เรียกว่ารบเข้าศึกกัน เรา จะสร้างความดี ความไม่ยากให้สร้างความดี แต่ความหนักแน่นในการสร้างความดี ชั่ว นั้นฝังใจอยู่แล้วคือกิเลส มันจะออกคัดค้านต้านทานทันที ๆ ไม่ว่าจะ เป็นกิจการงานใด ถ้าเป็นฝ่ายกุศลแล้ว จะต้องได้รับกันกับกิเลส

เราอยากทำบุญกิเลสไม่ให้ทำ เราอยากให้ทานกิเลสไม่ให้ทาน กิเลสถือว่าความ ตระหนี่ถี่เหนียวนี้เป็นทรัพย์สมบัติอันล้ำค่า เห็นการสละทานลงไปเป็นของไร้สาระไม่ เกิดประโยชน์อะไร นอกจากเป็นข้าศึกต่อกิเลสถ่ายเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการสร้าง ความดีในเบื้องต้นนี้จึงลำบาก ด้วยเหตุนี้กิเลสจึงจับไสพวกชาวพุทธเราให้เข้าสู่ช่องทาง ของมันว่า การทำความดีนี้ทำยาก จะไม่ยากอย่างไร ก็กิเลสเสียเองเป็นผู้เข้ากีดขวาง ต้านทาน แต่มันไม่ได้บอกว่ามันเป็นตัวกีดขวางต้านทานการสร้างความดีของเรา มีแต่ บอกว่าการสร้างความดีนี้ทำยาก แต่การเป็นไปตามกิเลสนี้ง่ายมันก็ไม่บอกเหมือนกัน เพราะเป็นความชอบของจิตใจเราซึ่งถูกกล่อมจากกิเลสอย่างแนบสนิทอยู่แล้ว จึงไม่ได้ คิดรู้เนื้อรู้ตัวว่ากิเลสเป็นภัยแก่ตัวแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้การสร้างความดีในเบื้องต้นไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม ต้องได้รับการคัด ค้านต้านทานจากกิเลส ในเบื้องต้นเอากันอย่างหนักเพราะพึงเรียน ก.ไก่ ก.กา สร้าง คุณงามความดี ต้องได้สู้กันอย่างหนัก เพียงเงินบาทเดียวเท่านั้นจะยกไปให้ทาน กิเลส มันหึงหวงแล้ว เงินบาทนี้มีคุณค่าเป็นหมื่น ๆ แสน ๆ บาทไปแล้ว เพราะความหึงหวง ความเห็นว่ามีราคา เมื่อจะสละไปทำบุญให้ทาน มันยกความตระหนี่ถี่เหนียวขึ้นมาทับ ถมโจมตีทันที ไม่ยอมให้เสียสละไปได้เลย สุดท้ายก็เป็นไปตามกิเลส เงินบาทหนึ่ง กิเลสกลืนกินหมด เราจะไปทำประโยชน์อย่างไรก็ได้ เพราะสู้กำลังความหึงหวงของ กิเลสไม่ได้

นี่คือการสร้างความดีในเบื้องต้นเป็นอย่างนี้ด้วยกัน ไม่ว่าจิตใจดวงใด ต่อเมื่อ ได้ยินได้ฟังอรรถธรรม ซึ่งเป็นช่องทางให้หลุดพ้นจากความชั่วทั้งหลาย ด้วยการสร้าง ความดีมีการให้ทานเป็นต้นไปโดยลำดับแล้ว ย่อมคิดอยากจะให้ทาน เมื่อคิดอยากจะ ให้ทานแล้วก็ต้องต่อสู้กับความตระหนี่ถี่เหนียว เอาจนได้ไม่มากนักน้อย ทีแรกฝืนกัน มาก ได้น้อยก็เอา ต่อไปก็เริ่มได้มากขึ้น ๆ นี่คือการให้ทานด้วยอำนาจแห่งการต่อสู้กับ กิเลส

กิเลสก็มีกำลัง ธรรมก็มีกำลัง เมื่อต่างฝ่ายต่างมีกำลัง คือกำลังทางจะให้ทาน กำลังทางความตระหนี่ สู้รบกันไปรบกันมา ทว่าการให้ทานก็ไม่ถอย ไม่ได้ให้มากก็ให้ น้อย ต่อไปการให้ทานมากนั้นก็พลังของจิตของธรรม เป็นพลังแห่งความดีทั้ง

หลาย ที่จะต่อสู้กับความตระหนี่ถี่เหนียวนี้ให้ลดอ่อนกำลังลงไป แล้วก็กลายเป็นความ สะดวกขึ้นมาในการทำบุญให้ทาน รักษาศีลภาวนาต่อเนื่องไปเป็นลำดับ ส่วนใดที่เรา ยังไม่เคยส่วนนั้นต้องได้รับกับกิเลสเสียก่อน ต้องหนักไป ๆ ครั้นสู้ไม่ถอยก็ค่อยเบาลง ๆ

ขอยกตัวอย่างให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบในปัจจุบัน ที่นักภาวนาท่านเริ่มบำเพ็ญ ภาวนา อย่างหลวงปู่มั่นนี้เป็นต้น ท่านก็เคยเล่าให้ฟังถึงความลำบากในขั้นเริ่มแรก เหมือนกัน แล้วพระกรรมฐานทั้งหลายซึ่งบำเพ็ญจิตตภาวนาก็เป็นความลำบากมากเช่น กัน อันนี้เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจะเล็ดลอดออกจากเงื้อมมือของมันโดยตรง มันจึง ต้องคัดค้านต้านทานอย่างหนัก จะภาวนาเริ่มตั้งใจให้สงบด้วยบทภาวนา เช่น พุทโธ ๆ เป็นต้น ความคิดความปรุงมาจุกจุกมาลากให้ออกคิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ ตั้งแต่ตื่นนอนไม่ ยอมอ่อนข้อเลย ถึงขณะภาวนามันยังไม่ยอมให้ภาวนา มันยังให้เพลินในความคิดความ ปรุงตามโลกวัฏจักรนั้นตลอดไป ทางนี้ก็สู้กัน ภาวนาจิตไม่สงบก็บีบบังคับเข้าด้วยคำ บริกรรมมี พุทโธ เป็นต้น

คำว่าคำบริกรรมนี้แล้วแต่จริตจิตใจของท่านผู้ใดชอบธรรมบทใด ก็นำธรรมบท นั้นเข้ามาบีบบังคับความคิดความปรุงยุ่งเหยิงวุ่นวายภายในใจ ซึ่งมันก่อนไม่มีเวลาหยุด ด้วยคำบริกรรมมี พุทโธ เป็นต้น เอากันอย่างหนัก คือ พุทโธต้องถึบด้วยสติบังคับ ตลอดเวลา ต่อสู้กับความคิดความปรุงของกิเลส ที่มันจะลากเกลไถลออกไปสู่กัจจกรให้ มันเผาต่อไป ทางนี้ก็รั้งเอาไว้ห้ามเอาไว้ด้วยพุทโธ เอาพุทโธบังคับเข้าไป สติจดจ่อเข้า ไป เห็นความทุกข์กันมากในตอนี้สำหรับผู้บำเพ็ญภาวนา เพราะจิตที่เคยชินคล่องตัว ด้วยความคิดความปรุงอันเป็นวัฏจักรนั้นมีกำลังมาก ความคิดความปรุงซึ่งเป็นทางของ มรรคเป็นทางของอรรถของธรรม คือ คำบริกรรมพุทโธ ๆ นี้มีกำลังน้อย สติก็มีกำลัง น้อย จึงต้องได้ฟาดฟันหั่นแหลกกัน ถึงขั้นเอาเป็นเอาตายในขั้นเริ่มแรกนี้

คือบังคับจิตไม่ให้คิดออกไปสู่ทางของกิเลส ให้คิดเช่น พุทโธ ๆ นี้เป็นความคิด ความปรุงทางมรรค ที่จะทำจิตใจให้สงบเยือกเย็นไปโดยลำดับ เราก็หนักคำบริกรรมนี้ ด้วยสติบีบบังคับ นี้เรียกว่าหนัก ตรงนี้ละผู้ฝึกหัดอบรมภาวนา เช่นพระเจ้าพระสงฆ์ ท่านไปอยู่ในป่าในเขา ท่านหนักตอนนี้อย่างนี้ ต้องเอากันอย่างหนัก เพราะกิเลส กระแสรุนแรงมาก คิดปรุงตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับไม่มีคำว่าอิมพอ จะ ระวังได้ในเวลาหลับเท่านั้น นี่คือพลังของกิเลสที่ทำงานด้วยความคิดปรุงอย่างคล่องตัว

ที่นี้เราผู้บำเพ็ญที่จะแก้กิเลสประเภทเหล่านี้ ต้องแก้ด้วยการต่อสู้กันโดยทาง ภาวนา บังคับจิตให้อยู่กับพุทโธอย่างหนาแน่น ไม่ให้สติไหลไปไหน เอาทุกข์ก็ทุกข์ เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ให้เห็นกองไฟกับน้ำที่กำลังชะล้างกันให้สงบเวลานี้ ไฟคือกิเลส มันปรุงออกไปเล็กน้อย เป็นเรื่องก่อไฟเผาตัวเรา น้ำได้แก้คำบริกรรมภาวนา มีสติเป็น

เครื่องบังคับอยู่เสมอ แล้วชะล้างลงไป ๆ เเทลงไป นานเข้า ๆ ความฟุ้งซ่านรำคาญที่ถูก น้ำคือค่าบริการนี้หนักแน่นเข้าไปทุกวัน ก็อ่อนตัวลงมาเข้าสู่ความสงบ

พอจิตมีความสงบด้วยอำนาจแห่งค่าบริการ ซึ่งเป็นน้ำดับไฟชะล้างลงไป จิตมีความเย็นขึ้นมา ที่นี้ข้าศึกคือความคิดปรุงต่าง ๆ นั้นสงบตัวลงไป ๆ ในขณะที่ข้าศึกคือความคิดปรุงสงบตัวลงไป ความทุกข์ความยุ่งเหยิงวุ่นวายซึ่งก่อขึ้นมาจากความคิดนั้นก็สงบตัวลงไป ความคิดปรุงทางด้านอรรถด้านธรรมคือ พุทโธ ๆ เป็นต้น หนักแน่นเข้า โดยลำดับ ความสงบร่มเย็นก็ปรากฏขึ้นมาภายในใจ พอจิตนี้สงบความร่มเย็นปรากฏขึ้นมา ความสุขปรากฏขึ้นมา ความแปลกประหลาดปรากฏขึ้นมาพร้อม ๆ กัน

ต่อจากนั้นทำไม่หยุดไม่ถอย ความสงบนี้จะมีพลังมากขึ้น แล้วเห็นคุณค่าแห่งความสงบของใจ ทั้งเห็นโทษแห่งความฟุ้งซ่านของใจที่กิเลสลากถูไป ก็พอพืดพอเหวี่ยงกันไป เพราะเห็นทั้งโทษแห่งความวุ่นวายที่กิเลสจุดลากไป เห็นทั้งคุณค่าแห่งความสงบที่ธรรมยับยั้งหรือจุดลากจิตเข้ามา ปรากฏเด่นชัดเป็นความสงบเย็นใจ นี้เบื้องต้นเป็นอย่างนี้ ตอนนี้นำปัญหาภาวนา ขอบุติตามความสัตย์ความจริงที่ได้เคยปฏิบัติมา ส่วนมากมักหายกันทั้งนั้น

นักภาวนาเช่นพระกรรมฐานของเรา เข้าอยู่ในป่าในเขาไปภาวนา ระวังกิเลสตัวนี้ไม่ได้ พุทโธ ธัมโม สังโฆ เอามาทั้งสามสภาวะก็สู้กิเลสไม่ได้ ๆ เพราะความเชื่อความอุตสาหะพยายามความอดความทนมีน้อย สติสังกัก็มีน้อย ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นสิ่งที่ด้อยลงไปกว่ากิเลส กิเลสก็เหยียบย่ำทำลายให้คิดให้ปรุงตลอดเวลา สุดท้ายก็รำคาญ เมื่อรำคาญแล้วก็หยุด หยุดแล้วจิตก็นำเถลไถลไปเรื่อย คิดจะเข้าภาวนาเมื่อไรเหมือนจะเข้าตะแลงแกง เข้าสู่ที่ฆ่าหรือเข้าสู่กองไฟนกองไฟอย่างนั้น จิตใจก็ถอยกรูด ๆ ไม่อยากภาวนาไปเสีย นี่ละนักภาวนาหายกันตรงนี้ทั้งนั้น

เราพูดถึงวงกรรมฐานของเราที่ไปภาวนาแล้วเร็ว ๆ ร้อน ๆ จะเอาจิตให้สงบก็สู้กิเลสมาเผาไม่ได้ ต่อไปก็หาเรื่องแก้ความรำคาญ ต่อไปก็ไปสร้างนั่นสร้างนี่ขึ้นมาพอแก้รำคาญ เพราะจิตอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ พาทำสร้างนั่นสร้างนี่ยุ่งไปหมด ที่นี้เรื่องภาวนาเข้ามาไม่ได้ถูกกิเลสตีหาย ๆ กิเลสตัวเป็นไฟเป็นไฟที่มันพาฟุ้งอยู่ตลอดเวลา นั่นแลมันไม่ยอมให้เข้าไปดับไฟกองนี้ ไฟกองนี้ละกองที่เผาหัวใจสัตว์โลก ถ้าไม่มีจิตตภาวนาเข้าไประงับดับมันแล้วอย่างไรรู้ก็ไม่สงบ ต้องเอาจิตตภาวนาเข้าไประงับ ผู้ที่ระงับได้ก็เห็นผลปรากฏขึ้นมา ๆ

เมื่อจิตมีความสงบเย็นแล้วโลกอันนี้กว้างขวาง ไม่มีอะไรที่จะกว้างขวางยิ่งกว่าจิตที่ได้รับความสงบเย็นใจเต็มหัวใจแล้ว โลกกลายเป็นโลกที่กว้างขวางไปหมด ในขณะเดียวกันที่จิตเดือดร้อนวุ่นวาย มีแต่ความทุกข์ทับถมโจมตีบีบบี้สไฟตลอดเวลา โลกนี้

จะกว้างแสบกว้าง แคบเข้ามาอยู่ที่หัวใจดวงนี้ดวงเดียวเท่านั้น นี่เรื่องของกิเลสกับธรรม
 รบกันรบอย่างนี้ ผู้ปฏิบัติเท่านั้นที่จะทราบกลมายาวิธีการแห่งการรบกับกิเลส ท่านผู้
 ทรงอรรถทรงธรรมได้ชัยชนะมาแล้ว คือท่านต้องต่อสู้กับจุดใหญ่หลวงคือความฟุ้งซ่าน
 ของจิตในเบื้องต้น ต้องระงับดับกันด้วยจิตตภาวนาคือคำบริกรรม

จากนี้จิตก็มีต้นทุนเป็นความสงบเย็นใจ จากนั้นก้าวออกทางด้านปัญญา ปัญญา
 พิจารณาคลี่คลายในสิ่งที่กิเลสผูกมัดไว้เต็มเนื้อเต็มตัวของเรา ปัญญาพิจารณา
 แยกส่วนแบ่งส่วนออกเป็นธาตุเป็นชั้นธ เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ เป็นป่าช้าฝังศพ
 แยกออกด้วยปัญญา จิตใจเห็นตามความจริงแล้วเกิดความสว่างกระจ่างแจ้ง ค่อย
 ปล่อยกิเลสไปโดยลำดับ ความยึดมั่นถือมั่นปล่อยออกไป ด้วยอำนาจของปัญญาที่รู้
 แจ่มเห็นจริงแล้ว ๆ จากนั้นก็กลายเป็นสติปัญญาอัตโนมัติ

นี่ละที่นี้เราจะได้เห็นกำลังของกิเลสกับธรรมรบกันอย่างชัดเจนภายในใจของเรา
 เบื้องต้นเราจะทำบุญให้ทานเพียงบาทเดียวไม่ยอมทำ ให้รักษาศีลก็เหมือนกัน เจริญ
 ภาวนาแล้วยิ่งแล้วไม่เอาเลย แต่เมื่อเราได้พืดเหวี่ยงกันตามวิธีการที่กล่าวมานี้ จน
 ปรากฏเป็นความสงบเย็นใจ ได้ผลเป็นที่พึงพอใจมาเป็นลำดับ ก้าวเข้าสู่ปัญญา เห็น
 ช่องทางที่จะหลุดพ้นจากทุกข์ และเห็นโทษของกิเลสหนักเข้าเป็นลำดับ ๆ จนกระทั่ง
 เห็นโทษของกิเลสอย่างถึงใจ แล้วก็เห็นคุณค่าของสติปัญญาที่จะพาบูกเบิกให้หลุดพ้น
 จากทุกข์นี้ได้อย่างถึงใจเช่นเดียวกัน

เมื่อเป็นเช่นนั้นธรรมประเภทนี้ คือ สติปัญญาอัตโนมัติ จะทำงานเพื่อถอดถอน
 กิเลส เพื่อรื้อภพหรือชาติซึ่งฝังอยู่ในจิตใจนี้ออกโดยลำดับ ๆ เป็นอัตโนมัติโดยไม่มี
 ใครมาบีบบังคับขั้บไส หรือบีบบังคับให้ทำภาวนาเหมือนอย่างแต่ก่อน ที่นี้ธรรมมีกำลัง
 ในขั้นนี้แล้ว นี่แหละเป็นขั้นที่ความดีของเรามีกำลังมาก ทำงานโดยอัตโนมัติ แก้กิเลสตัด
 หัวจักรวิภูวนซึ่งมีอยู่ภายในใจนี้เป็นอัตโนมัติ เช่นเดียวกับกับกิเลสมันผูกมันมัดสัตว์
 โลกโดยอัตโนมัติของมันตั้งกัปตั้งกัลป์มาไม่ต้องเสียมต้องสอน เพราะเป็นความคล่อง
 แคล่วของวิภูจักร แสวงหาผลรายได้ของมันจากจิตใจของเรา ในขณะเดียวกันมันก็ชน
 ทุกข์ขึ้นมาเผาผลาญจิตใจ ให้พากันเกิดแก่เจ็บตายสูงต่ำอยู่อย่างนี้ตลอดมาก็กัปก็กัลป์

เมื่อธรรมมีกำลังดังที่กล่าวมานี้ เริ่มต้นตั้งแต่ภาวนามยปัญญา สติปัญญาเป็น
 เองหมุนไปเอง แก้กิเลสไปเองเป็นอัตโนมัติ เช่นเดียวกับกับกิเลสที่เคยผูกมัดจิตใจของเรา
 ด้วยอัตโนมัติของมัน ปัญญาก็ทำการถอดถอนกิเลสเป็นอัตโนมัติเช่นเดียวกัน นี้เราจะ
 เห็นได้ชัดเป็นลำดับลำดับว่า เมื่อธรรมมีกำลังแล้ว ขึ้นชื่อว่ากิเลสตัวไหน ๆ เห็นเป็นภัย
 ทั้งนั้น ๆ เช่นอย่างความตระหนี่พลิกกันเป็นหลังมือกับฝ่ามือไปเลย กลายเป็นความ
 เสียสละ เป็นความเมตตาสงสาร เป็นจิตใจที่กว้างขวาง ขยายออกด้วยอำนาจของธรรม

เป็นจิตใจอันกว้างขวางด้วยความเมตตา ด้วยความเสียสละ เห็นอกเห็นใจกันไปโดยลำดับ นี่คือธรรม

เรื่องของกิเลสเห็นแก่ตัว ได้มากเท่าไร ตระหนี่มากเท่าไรตระหนี่เพื่อจะได้มาเพื่อจะหามาให้ได้มา ๆ เป็นลำดับลำดับ นี่คือความตระหนี่ ได้ไม่พอ เอาจนตายก็ไม่พอ คำว่าความตระหนี่นี้ไม่มีฝั่งมีฝาย แม่น้ำมหาสมุทรทะเลหลวงยังมีฝั่งมีฝาย ส่วนความอยากความทะเยอทะยาน ความติดดินตามความอยากนี้ไม่มีคำว่าพอ เมื่อธรรมมีกำลังขึ้นมาแล้วสิ่งเหล่านี้หายหน้าไปหมด ๆ มีแต่ธรรมทำงานโดยอัตโนมัติโดยถ่ายเดียวเท่านั้น นี่เรียกว่าผู้มีธรรมสมควรที่จะบุกเบิกตนให้หลุดพ้นจากทุกข์ไปได้ ก่อนข้างจะแน่นอน ต่อจากนั้นก็แน่นอน ๆ เป็นลำดับ

นี่ละการบำเพ็ญธรรมจึงต้องมีความลำบากในเบื้องต้น ที่เรายังไม่รู้ภาษาภาษา เริ่มเรียน ก.โก ก.กา ให้เชื่อครูเชื่ออาจารย์เชื่อพระพุทธเจ้าไปเสียก่อน เพราะเรานี้โง่เห็นความชั่วเป็นความดี เห็นความดีเป็นความชั่วไปเสียหมด เพราะอำนาจของกิเลสเมื่อธรรมท่านชี้แจงในทางอรรถทางธรรมที่ถูกต้องดีงาม เราอุตส่าห์พยายามบิ๊กบิ้นไปตามท่านแล้วก็เห็นผลขึ้นมาประจักษ์ใจเราเอง ต่อจากนั้นไปเราก็เชื่อเราในการสร้างความดีทั้งหลาย และการแก้ความชั่วทั้งหลายเป็นไปโดยอัตโนมัติ เชื่อตัวเอง ๆ นี้ อำนาจแห่งธรรมเมื่อได้มีภายในจิตใจของเรามากเท่าไร ก็ยิ่งช่วยสนับสนุนเราไปจนกระทั่งถึงหลุดพ้นจากทุกข์ได้

วันนี้พูดถึงเรื่องการต่อสู้กับกิเลสซึ่งเป็นภัย มันรบที่หัวใจเราให้อยู่ในเงื้อมมือของมันตลอดไป เราอุตส่าห์พยายามบุกเบิกมันด้วยการสร้างคุณงามความดีทั้งหลายตลอดมานี้เรียกว่าเราสร้างบารมี จะทำให้เราถึงฝั่งปากโพ้นคือพระนิพพาน ด้วยอำนาจแห่งบุญแห่งกุศลเท่านั้น วันนี้ได้กล่าวถึงเรื่อง หลวงตาต้องขอรภัยเทศน์ทุกวันนี้หลงหน้าหลงหลังไม่ได้เหมือนแต่ก่อนแล้ว หากหลงลืมไปที่ไหนก็ต้องขอรภัยไว้ด้วย คิดเห็นเงื่อนไขดีกว่าไปตามเงื่อนไขที่นึกได้

วันนี้กล่าวถึงเรื่องการฝึกฝนตัวเองชำระกิเลสตัวเป็นภัยของเราให้ชำระอย่างนี้ พี่น้องทั้งหลายอย่าท้อใจ เวลามันยากต้องยาก กิเลสหนากการทำความดีต้องทำยากทำลำบาก เพราะกิเลสคัดค้านต้านทานมาก เราอย่าเข้าใจว่าการสร้างความดีนี้ยาก ความดีท่านไม่ยาก ธรรมท่านไม่ยาก มันยากอยู่กับกิเลสตัวกีดขวางต้านทานต่างหาก แล้วให้บิ๊กบิ้นฝ่าฝืนมันไป ต่อไปทางดีของเราจะค่อยราบรื่นไป ๆ เราจะมีความดีมีฝั่งมีฝาย

ความเป็นอยู่ของเราที่เป็นมาตลอดจนกระทั่งถึงบัดนี้ เราก็กำหนดกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้ว่าเราเกิดมาจากภพใดชาติใดมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ ถ้าพูดตามหลักความเป็นจริงของสิ่งเหล่านี้ที่มีอยู่ในหัวใจของสัตว์แล้ว สัตว์แต่ละราย ๆ นี้ ไม่มีเงื่อนไขเงื่อนไขปลายทาง

การเกิดแก่เจ็บตายของตนในภพน้อยภพใหญ่ มีมาตลอดอย่างนี้ และจะเป็นไปตลอด ไม่มีฝั่งมีฝามีเงื่อนต้นเงื่อนปลายเช่นเดียวกัน เราก็ไปแบบซุงทั้งท่อนไหลไปตามน้ำ อย่างนั้น เพราะกิเลสเป็นกระแสน้ำ พัดผ่นเราคือขอนซุงให้เป็นไปตามอำนาจของมัน ไหลไปเรื่อย ๆ ไม่มีฝั่งมีฝามีเขตมีแดนสำหรับขอนซุงลอยน้ำ นี่จิตใจของเราที่ลอยไปตามกิเลสค้นหาประเภทต่าง ๆ ซึ่งพาลจุดพาลากเรามาจนแล้ว เราก็จะลอยไปตามนั้น ตลอดไป แบบไม่มีฝั่งมีฝามีเงื่อนต้นเงื่อนปลายเหมือนกัน ถ้าเราไม่อุตสาหะพยายาม ฝ่าฝืนต้านทานมันด้วยการสร้างความคิด

คือการสร้างความคิดมีมากน้อย นี่คือเขตคือแดนคือฝั่งคือฝาคือแดนเข้ามา เช่น เราจะเกิดจะตายจำนวนสักเท่าไร คนมีคุณงามความดีย่อมมีเขตมีแดนหย่นภพชาติของตนเข้ามาโดยลำดับ พร้อมกับการสร้างความคิดเป็นลำดับ ภพชาติจะหดเข้ามา ๆ เช่นเราเกิดในเวลานี้เราก็ไม่ทราบที่เราเกิดมาจากภพใดแดนใด เกิดมาก็ภพก็ชาติเราก็ไม่ทราบ ทีนี้เมื่อคุณงามความดีมีธรรมประจักษ์ใจเข้าไปโดยลำดับแล้ว ย่อมทราบได้ในความเป็นมาของตน

อย่างที่ท่านกล่าวไว้ว่า ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ พระพุทธเจ้าของเราระลึกชาติย้อนหลังได้ไม่มีประมาณ สัตว์ทั้งหลายระลึกชาติไม่ได้ไม่มีประมาณ แต่การเกิดตายก็เหมือนกับพระพุทธเจ้าไม่มีประมาณเช่นเดียวกัน เป็นแต่เพียงว่าตนระลึกชาติไม่ได้เท่านั้น ทีนี้พอตรัสรู้ปั้งขึ้นมาเท่านั้น อันดับที่สองคือ จุตูปปาตญาณ เมื่อปฐมยามทรงระลึก ปุพเพนิวาสฯ ระลึกชาติของพระองค์ได้ตลอดทั่วถึง อันดับที่สองทรงพิจารณาดูความเกิดความตายของสัตว์ทั้งหลายในโลกธาตุนี้หาประมาณไม่ได้ มากต่อมากไม่มีอะไรเกินความเกิดตายของจิตวิญญาณของสัตว์ที่ท่องเที่ยวอยู่ในวัฏจักรนี้

อันดับที่สามซึ่งเกิดจากการพิจารณาถึงเรื่องความเกิดความตายนี้ เป็นมาจากไหน สัตว์ทั้งหลายจึงเกิดแล้วตายเล่าไม่มีวันเบื่อหน่ายอิมพอ ไม่มีเขตมีแดน อะไรเป็นต้นเหตุให้พาเกิดพาตายนี้ตลอดไปจนไม่มีเขตมีแดนอย่างนี้ จึงพิจารณาเข้าไปหาต้นเหตุของมัน ต้นเหตุของมันจริง ๆ ท่านก็แสดงไว้ว่า อวิชชาปัจจุยา คือปัจจุยาการเมื่อค้นเข้าไป ๆ เรียกว่าแกะรอยแห่งตัวพาเกิดพาตาย ได้แก่จิตวิญญาณซึ่งมีวิชาตัวเชื้อแห่งภพฝังอยู่ภายในใจนั้น แล้วพิจารณาแกะรอยเข้าไปด้วยภาคปฏิบัติ ตั้งแต่ศีลแต่สมาธิ คุณงามความดีทุกประเภท เป็นการแกะรอยแห่งภพชาติของตน

เมื่อมีความรู้มากเข้าไป ๆ มีบารมีมากเข้าไป การตามรอยแกะรอยของภพชาติของตนก็ใกล้เข้าไป ๆ จนไปถึง อวิชชาปัจจุยา สงฺขารา ดังพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นในปัจฉิมยามจวนสว่าง เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา นั่นคือพระองค์ตามรอยแห่งจิตวิญญาณที่มีวิชาตัวพาให้เกิดให้ตาย ถึงตัวของมันแล้วสังหารกันลงในเวลานั้นขาดสะบั้นไป

เลย เรียกว่าตรัสรู้ธรรม นี่คือสังหารกิเลสตัวพาให้เกิดให้ตายในภพน้อยภพใหญ่ไม่มีประมาณ ได้ขาดสะบั้นลงแล้วในคืนวันเดือนหกเพ็ญ นี่คือตามร่องรอยแห่งตัวพาเกิดพาตาย

จากนั้นมาก็มาประกาศธรรมสอนโลกเรื่อยมา จนสัตว์โลกทั้งหลายได้ยินได้ฟังตามพระพุทธเจ้า ก็บรรลุธรรมตามลำดับลำดับมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นี่ละตัวพาให้เกิดให้ตายคือจิตวิญญาณดวงนี้ มันมีเชื้อคืออวิชาฝังอยู่ภายในจิต ไม่มีใครจะสามารถรู้ได้ในสามแดนโลกธาตุนี้จะไปเรียนวิชาแขนงใดในประเทศใดก็ตาม ไม่มีทางที่จะรู้ได้ในหลักธรรมชาติที่พาสัตว์เกิดสัตว์ตายนี้ นอกจากวิชาธรรมคือจิตตภาวนานี้เท่านั้น มีจิตตภาวนานี้อย่างเดียว ที่ตามร่องรอยที่ถูกตองตั้งที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น

ตั้งแต่ขั้นเป็นพื้นเป็นไฟเผาไหม้หัวใจด้วยอำนาจของกิเลส จากนั้นก็พืดกันด้วยสมาธิภาวนา กำจัดปิดเป่ากันลงไปจนเกิดความสงบเย็นใจขึ้นมา นี่เรียกว่าตามรอยเข้าไปแล้ว จากนั้นก็ก้าวถึงขั้นปัญญา ตามรอยใกล้ชิดติดพันกันเข้าไป ถึงปัญญาแล้วก็สติ ปัญญาอัตโนมัติ จากนั้นก็เป็นมหาสติมหาปัญญา เป็นสติปัญญาที่คล่องตัวตามรอยอวิชาเข้าไปจนกระทั่งถึงตัว สังหารที่ตรงนั้น

นี่ละการสังหารภพชาติ เราจะเอากิเลสมาสังหารภพชาติไม่มีทาง มีแต่การเพิ่มภพเพิ่มชาติให้เกิดแก่เจ็บตายไม่มีเงื่อนไขเงื่อนไข ดั่งที่เป็นมาและจะเป็นไปอย่างเดียวกัน นอกจากเราจะสังหารปราบปรามมันด้วยการสร้างคุณงามความดี ดั่งที่พี่น้องชาวพุทธเรากำลังสร้างอยู่เวลานี้ ให้ถึงขั้นนี้เรียกว่ารบกับกิเลส ไม่ใช่รบกับธรรม การสร้างคุณงามความดี การจะให้ทาน ความตระหนี่เป็นภัย ให้แก่ความตระหนี่ อย่าไปแก้ธรรมว่าการทำทานยาก ทานทานไม่ยาก ธรรมทานไม่ยาก ความตระหนี่คือกิเลสต่างหากตัวยาก ตัวพาให้ยาก จึงต้องรบกับตัวนี้ เมื่อตัวนี้ขาดสะบั้นลงไปแล้วความตระหนี่ไม่มีธรรมไม่เคยสร้างคุณงามความดีให้ใคร แต่กิเลสนี้สร้างถึงไหนถึงกัน

วันนี้ได้พูดถึงเรื่องการระงับดับทุกข์ทั้งหลายให้พี่น้องชาวพุทธเรา ผู้ที่สนใจภาวนาก็มี ให้ได้ยึดไปเป็นหลักเป็นเกณฑ์อันตายตัว การเทศน์ครั้งนี้หลวงตาพูดตรง ๆ หลวงตาไม่สงสัยแม้เม็ดหินเม็ดทรายในอุบายวิธีการที่สอนพี่น้องทั้งหลายอยู่ขณะนี้ เราก้าวเดินหรือรบกันมาอย่างโชคโชคดังที่กล่าวมาแล้วนี้ จนกระทั่งถึงจุดที่วานนี้ ได้สังหารกันขาดสะบั้นลงไปแล้วจึงประกาศกวางขึ้นภายในจิตใจของตน ประหนึ่งว่าฟ้าดินถล่ม

เมื่อกิเลสตัวที่มันเคยครองหัวใจ บีบบังคับหัวใจของเราได้ขาดสะบั้นลงไปแล้ว ประหนึ่งว่าฟ้าดินถล่ม เพราะเป็นสิ่งที่ใหญ่โตมากที่สุด เรียกว่าคว้าวัจฉิตออกจากหัวใจ เป็นวิวิัจฉิตขึ้นมา นั่นพระพุทธเจ้าท่านเป็นอย่างนั้น สาวกทั้งหลายท่านเป็นอย่างนั้น ผู้

ปฏิบัติธรรมตามท่านด้วยความเอาจริงเอาจัง ก็จะต้องพบเช่นนั้นเหมือนกัน ๆ ธรรมจึงเป็นอภิลิโกอยู่ตลอดเวลา ไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลาอันใดที่จะมาบดบังให้การทำความดีไม่มีผลได้เลย การทำดีมีผลตลอด ไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน การรักษาศีล การเจริญเมตตาภาวนาให้ผลตลอด ๆ จึงเรียกว่าอภิลิโก

แต่การสร้างความชั่วกิเลสมันก็เป็นอภิลิโกของมัน คิดทางชั่วเป็นความชั่วทันที คิดเรื่องกิเลสเป็นกิเลสทันที คิดเรื่องความโลภเป็นความโลภ คิดเรื่องความโกรธเคียดแค้นขึ้นมาทันที คิดเรื่องราคะตัณหาเป็นบ้ำขึ้นมาทันที นี่คือกิเลสมันมีอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่มีใครสะกิดมันหรือไปรื้อฟื้นขึ้นมา มันก็ไม่แสดงเปลวขึ้นมาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่มันมีอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกนั้นแหละ ทีนี้ธรรมก็เหมือนกันถูกกิเลสบีบบังคับไว้ ธรรมก็แสดงตัวออกมาไม่ได้ เมื่อเอาความพากเพียรไประงับหรือแก้ไขถอดถอนกันเป็นลำดับ ลำตา ธรรมก็แสดงตัวขึ้นมาได้ ธรรมก็ปรากฏขึ้นเช่นเดียวกับกิเลสปรากฏ เพราะเป็นอภิลิโกด้วยกัน

ธรรมของพระพุทธเจ้าจึงเป็นตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน เป็นอภิลิโกตลอดมา ไม่ได้เป็นดังที่กิเลสมันหลอกลวงสัตว์โลกว่า ธรรมนี้ครั้นนี้ล้ำสมัย เวลานี้ศาสนาล่วงไปแล้วเท่านั้น ๆ หมดมรรคหมดผลหมดสรวรรค์หมดนิพพาน ใครทำอะไรไม่ได้ ๆ นี่คือกิเลสหลอกลวงสัตว์โลก ที่จะพาล่มจมไปสู่อำนาจของมัน ให้พากันจำเอาไว้กิเลสนี้เป็นตัวหลอกลวงอย่างเดียว ธรรมเป็นของจริงล้วน ๆ พระพุทธเจ้าตรัสรู้มาก็ همینที่ล้วน ๆ พระองค์ก็แสดงแบบเดียวกัน คือจริงแบบเดียวกัน กิเลสมีก็โคตรก็แช่ตั้งกับตั้งกัลป์ ก็เป็นโคตรแช่ที่หลอกลวงตมฺต้นสัตว์โลกตลอดมา เป็นข้าศึกกันมาตลอด แล้วก็ เป็นอภิลิโกเช่นเดียวกันกับธรรม กิเลสจะเป็นอภิลิโกของฝ่ายกิเลส ธรรมก็เป็นอภิลิโกของฝ่ายธรรม เราต้องแยกต้องแยะ เราเป็นผู้รับผิดชอบในตัวของเราอย่าปล่อยตัว

เกิดมาเวลานี้เราก้ยังไม่แน่นอนในความเป็นไปของเรา ปัจจุบันนี้ตายแล้วเราจะไปไหน ตัวเองก็เร่ ๆ ร่อน ๆ หาที่ยึดที่เกาะไม่ได้แล้วจะไปเกาะที่ไหน ก็เกาะที่เรายึดอยู่เวลานี้ เรายึดเรายึดอะไร มันก็ยึดด้วยอำนาจของความโลภ ความโกรธ ราคะตัณหา ด้วยอำนาจของกิเลส มันก็ไปตามอำนาจของกิเลส หากจุดหมายปลายทางไม่ได้ ยังมีแต่ความล่มจมเท่านั้น ๆ เมื่อเราพิตตัวของเราแก้ไขตัวของเราจากสิ่งเหล่านั้นมา ถ้าไม่ได้หมดก็ให้ได้เหมือนแบบลูกศิษย์มีครู ให้นุ้ดลากมาผ่อนเบาลงมา ๆ ทีนี้การสร้างความดีของเราก้สร้างหนักขึ้น ๆ สุดท้ายก็ประจักษ์ในจิตใจของเรา

เวลานี้เป็นยังงใจ มีความสงบร่มเย็นขนาดไหน ตัวประกันคือธรรมภายในใจจะบอกขึ้นในใจและรู้ประจักษ์ภายในใจทันทีว่า เรามีความอบอุ่น เรามีที่พึ่งแล้วภายในใจ เพราะใจนี้จะเป็นผู้ไปเกิดไปตายในภพน้อยภพใหญ่ ไม่มีดินฟ้าอากาศฟ้าแดดดินลม

กว้างแคบขนาดไหน ไม่ใช่ผู้พาไปเกิดไปตาย ก็เลศความดีความชั่วต่างหากที่จะพาให้ไปเกิดทางดีทางชั่วทางสุขทางทุกข์ เมื่อประจักษ์ภายในใจแล้วว่าเรามีธรรมภายในใจเราก็คือเป็นที่แน่ใจ นี่เป็นแน่ใจขั้นเริ่มแรก

แน่ใจอันดับต่อไปก็คือ ได้รับการชักฟอกจิตใจของเราด้วยจิตตภาวนา มีจิตสงบผ่องใสขึ้นไปโดยลำดับ มีความสว่างกระจ่างแจ้งโดยลำดับ นี้ประกาศในหัวใจเป็นลำดับ ๆ ไป แม้ที่สุดจะยังไม่ถึงพระนิพพานก็ตาม เวลานี้จิตของเราอยู่ในขั้นนี้ ตายแล้วจะไปเกิดชั้นใดภูมิใดรู้ประจักษ์ ๆ ไม่ต้องไปทูลถามพระพุทธเจ้า เพราะพระองค์ทรงแสดงไว้แล้วโดยถูกต้อง ที่ผิดก็คือพวกเราเท่านั้นเอง เมื่อติดลบเข้าสู่ทางที่ถูกแล้ว สิ่งที่มีอยู่ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้โดยถูกต้องแล้ว จะปรากฏในหัวใจของเราทุกคน ๆ

กระจ่างแจ้งขึ้นมา ๆ แล้วก็ประจักษ์กับใจของเรา นี่แน่แล้วว่าตายนี้จะไม่ลงทางต่ำ มีแต่จะขึ้นสูงโดยลำดับลำดับ จนถึงขั้นวิมุตติพระนิพพาน พอกิเลสขาดสะบั้นลงไปเท่านั้น สาธุ พระพุทธเจ้าประทับอยู่ข้างหน้าก็ไม่ทูลถาม ก็เลศประเภทเดียวกัน ตปธรรมประเภทเดียวกัน เผากันจนແหลกแบบเดียวกันแล้วจะไปถามกันหาอะไร นี่ท่านว่า สนฺทิกฺขุญฺโถ รู้ประจักษ์ในตัวเองทั้ง ๆ ที่มีชีวิตอยู่

ตั้งพระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงแก่เบญจวัคคีย์ทั้งหลายว่า ญาณญจ ปน เม ทสฺสนํ อุตฺปาติ ความรู้ความเห็นอันเลิศเลอได้เกิดขึ้นแล้วกับเราตถาคต อกุปฺปา เม วิมุตฺติ ความหลุดพ้นของเราไม่มีการกำเรบแล้ว อยมนฺตฺติมา ชาติ ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเราตถาคต นตฺถิทานิ ปุณฺพฺภโว ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปเราจะไม่กลับมาเกิดอีกแล้ว นี้ประกาศกัณวานให้พระเบญจวัคคีย์ทั้งหลายฟัง พระพุทธเจ้าทรงรู้พระองค์เดียวเท่านั้นไม่ต้องถามใคร ประกาศขึ้นให้เบญจวัคคีย์ฟังทันทีเลย นี่ละธรรมประจักษ์ใจ ท่านเรียกว่า สนฺทิกฺขุญฺโถ เมื่อถึงขั้นใด ๆ ในธรรมแล้วเราจะทราบภายในหัวใจของเราทุกคน ๆ จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้นไม่ต้องถามใคร ธรรมเป็นเครื่องตัดสินใจเราได้ในความเป็นอยู่และตายไป

แต่กิเลสนั้นไม่มีทางตัดสินได้ นอกจากจะมีทางให้ลุ่มจม ๆ ถ้ายืดเยื้อ ทั้ง ๆ ที่พอใจทำตามมันอยู่ตลอดเวลา ความโลภก็พอใจโลภ ความโกรธพอใจโกรธ ราคะตัณหาพอใจทั้งนั้นสัตว์โลก แต่เวลาทำลงไปตามมันแล้ว มีแต่พินแต่ไฟเผาไหม้ตัวตลอดไป หากจุดหมายปลายทางไม่ได้เหมือนธรรมเลย นี่ละขอให้พากันพิจารณา

พี่น้องทั้งหลายเราเป็นชาวพุทธ อย่าปล่อยเนื้อปล่อยตัวกันเกินไป หลวงตานี้แก้มาทุกวัน ๆ การประกาศศาสนธรรมจึงรู้สึกจะเปิดเผยออกมาเรื่อย ๆ ไม่ใช่คุณนะ เราไม่คุย เวลาไม่รู้เราก็บอกเราไม่รู้ เวลาจะไม่ให้พูดได้ยังไง ธรรมของจริงทำไม่พูดไม่ได้

พระพุทธเจ้าสอนเพื่อให้รู้จริงเห็นจริง พุทได้ตามหลักความจริง ทำไมจะกลายเป็นของปลอมไปหมด ถ้าไม่ใช่กิเลสครอบหัวใจของเราเป็นข้าศึกต่อธรรมเท่านั้น ต้องยอมรับความจริง นี่เป็นความจริงเต็มหัวใจแล้ว จึงมาแนะนำสั่งสอนโลกทั้งหลายตามวาระที่เป็นมา

เวลานี้ก็กำลังเป็นผู้นำของพี่น้องชาวไทยเรา ธรรมะธัมโมที่จะต้องออกไปตามสถานที่ต่าง ๆ แก่พี่น้องชาวพุทธเราก็เริ่มกระจายออกไปเป็นลำดับ ๆ ด้วยอำนาจแห่งความเมตตาสงสาร เราไม่ได้หวังอะไรกับการช่วยโลกสงสารนี้แม้เม็ดหินเม็ดทราย เราพอทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว พอในหัวใจไม่ต้องไปถามใคร พออยู่ในหัวใจ พอลมหายใจนี้ขาดสะบั้นลงไปเป็นยังงี้ไม่ต้องถาม แม้แต่ลมหายใจไม่ขาดมันก็รู้อยู่แล้วอย่างนี้ จะต้องไปหาถามที่ไหนเวลาตายไปแล้ว เวลาตายจึงนิมนต์พระมา กุสลา ธมฺมา กุสลา ธมฺมา อายามา กุสลา ธมฺมา หลวงตา หลวงตาบอกตรง ๆ หลวงตากุสลาตัวเองเต็มเหนี่ยวแล้ว ไม่สงสัยทุกสิ่งทุกอย่าง

การสอนโลกเราสอนด้วยความเมตตาล้วน ๆ เพราะฉะนั้นอำนาจแห่งความเมตตาจึงกวาดต้อนได้หมด อันใดที่จะเป็นประโยชน์แก่โลกสงเคราะห์ได้ทั้งนั้น ให้เท่าไรไม่มีคำว่าพอ ความเมตตาครอบไว้เป็นอย่างนั้น ให้เท่าไรไม่พอใจ ๆ ไม่สนใจไม่ใส่ใจ ด้วยความเมตตาทำให้เป็นไป ๆ สุดท้ายบางที่ติดหนี้เขาก็มี เอาติดก็ติดเรา บอกตรง ๆ อย่างนี้นะ หากว่าเราสร้างความดีมันติดหนี้ติดสินเขา แล้วเวลาตายไปนี้ยังไม่มีเงินไปใช้หนี้เขาเป็นบาป ตรงที่ติดหนี้เขาแล้วไปตายเสียก่อน ไม่มีเงินใช้หนี้เขา ก็บอกอย่างอาจหาญเลยว่า เอ้า ตายก็ตาย ให้ไปติดต่อกับทางนรกนะ นรกหลุมไหนให้ติดต่อกันไว้เรียบร้อยให้แน่นหนามั่นคง

แล้วให้ติดต่อยมบาลไว้ด้วยว่า ยมบาลต้องเป็นยมบาลพิเศษ นรกต้องเป็นนรกพิเศษ เพราะหลวงตาบ้วนนี้ติดหนี้ติดสินเขา ด้วยการสร้างคุณงามความดีต่อสัตว์โลก ตายแล้วไม่มีเงินให้เขา เราตายไปเสียก่อนแล้วไม่มีเงินใช้หนี้แล้วก็ไปบาปตอนนั้นแล้วไปตกนรก เพราะฉะนั้นการตกนรกของหลวงตาบ้วนจึงเป็นสัตว์นรกพิเศษ เมื่อเป็นสัตว์นรกพิเศษต้องหานรกพิเศษมาให้เรา ยมบาลต้องพิเศษมาให้เรา ถ้าหากว่าไม่ได้นรกพิเศษ ยมบาลพิเศษมาให้เราซึ่งเป็นสัตว์นรกพิเศษแล้ว ยมบาลและนรกต้องแตกต่างกันที่ เราว่าอย่างนี้ เราอาจหาญขนาดนั้นนะ ฟังซิ

ตามธรรมท่านสอนไว้ว่า การติดหนี้นี้เป็นทุกข์ในโลก การไม่ติดหนี้เป็นสุขในโลก นี่ธรรมของพระพุทธเจ้าท่านแสดงไว้อย่างนั้น นี่หมายความว่าโลก ติดหนี้ติดสินแบบโลกแบบสงสารนั้นเป็นทุกข์ในโลก แต่ติดหนี้ติดสินแบบเราทำบุญให้ทานด้วยความเมตตาของโลกนี้ไม่ได้เป็นทุกข์ ยิ่งเป็นสุข หลวงตาบ้วนยิ้มแยมแจ่มใสทั้ง ๆ ที่ติดหนี้เขา

อยู่ เฉพาะอย่างยิ่งทางโรงพยาบาลมาติดต่อขอเครื่องนั้นเครื่องนี้ แสดงความจำเป็นให้ เห็นแล้ว เห็นใจสงสาร ที่แรกก็บอกให้รอไว้ก่อน ๆ สุดท้ายก็เอาไปเออะเอาไปเสีย แล้วก็จ่ายไปเรื่อย ตัดหนี้ตัดไปเรื่อยให้ไปเรื่อย ทางยมบาลก็ให้ติดต่อเอาไว้ นี่เห็นใหม่ อำนาจแห่งบุญแห่งกุศล อำนาจแห่งความเมตตาที่กระจำงแจ่งไปหมด มีเท่าไรไม่เหลือ ๆ

ดังที่เราช่วยพี่น้องทั้งหลายเวลานี้ เราก็กู้ช่วยแบบนี้เต็มสัดเต็มส่วนของเรา เราไม่หวังอะไรเป็นสิ่งตอบแทน ยศถาบรตาศักดิ์หลวงตาบัวไม่ต้องการ อะไรไม่ต้องการ สามแดนโลกธาตุนี้สัดปิดทิ้งออกจากหัวใจโดยสิ้นเชิงแล้วไม่มีอะไรเหลือ เหลือแต่ ความเมตตาที่สงสารสัตว์โลกเรา เฉพาะอย่างยิ่งพี่น้องชาวไทยเรา จึงได้อุทิศสำหรับ พยายามออกมาประกาศตนเป็นผู้นำ ด้วยอำนาจแห่งความเมตตาที่แท้ อยู่ไม่ได้ต้อง ออกมา

เมื่อออกมาแล้วก็ต้องแสดงอาการอย่างนี้ให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบทั่วกัน มีเท่าไรถึงไหนถึงกัน เอาหมดเป็นหมด แล้วก็กระตุ้นเตือนพี่น้องทั้งหลายให้ตื่นเนื้อตื่นตัว เวลานี้ชาติไทยของเรากำลังค่อนข้างที่จะล่มจม ให้ชาวไทยเราเป็นผู้รู้เนื้อรู้ตัวปรับปรุง แก้ไข บอกตั้งแต่การประหยัดมัธยัสถ์ การอยู่การกินการใช้การสอยนี้เป็นภัยของชาติ ไทยเรา เพราะต่างคนต่างทำ เจตนาไม่เจตนาไม่ตามกิเลสไม่ไว้หน้าใคร เพราะการทำ ด้วยไม่มีขอบเขตนี้เป็นเรื่องของกิเลสพาเราให้ล่มจมทั้งนั้น ให้พากันเอาธรรมเข้าไป ปรับปรุงแก้ไขให้พอดีพอดีอย่าให้ล้นฝั่ง ให้อยู่ในขอบเขตของธรรม แล้วบ้านเมือง ของเราก็จะเจริญรุ่งเรืองขึ้นไปโดยลำดับ นี่เราก็ได้แสดงเต็มเม็ดเต็มหน่วย

การได้การเสียมามากน้อยเราท่อมเพื่อชาติบ้านเมืองทั้งนั้น เราไม่มีอะไรติดตัว ของเรา ตายแล้วเราก็ไม่ติดตัว ยังประกาศก้องขึ้นมาวาระสุดท้ายอีกด้วยว่า เวลาหลวง ตาบัวตายแล้ว ช่วยโลกก็ช่วยมาเต็มเม็ดเต็มหน่วยจนกระทั่งตายลงไป ในงานศพหลวง ตาบัวนี้พี่น้องชาวไทยชาวพุทธเรานำเงินมาบริจาคน้อยๆ นี้ เราจะตั้งกรรมการด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้นอย่างเต็มที่ แล้วเงินจำนวนทั้งหมดนี้ เราจะมอบเข้าสู่คลัง หลวงทุกบาททุกสตางค์ สำหรับการเผาศพหลวงตาบัวนั้นจะเอาไฟเผาเผา เขา เผาเผาเผาเขียดเผาเปิดเผาไก่ออยู่ในเตาไฟเขา เขาก็เอาไฟเผา เขาไม่เห็นเอาเงินเอาทอง ไปเผา หลวงตาบัวจะเอาอะไรมาเผา ต้องเอาไฟเผาเหมือนกัน ส่วนเงินทองที่เป็น ประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง เราจะยกท่อมให้ชาติบ้านเมือง คลังหลวงทั้งหมด นี่เป็นครั้งสุดท้ายของเราที่ช่วยโลกช่วยสงสารด้วยความเมตตาแล้ว ๆ

จึงได้อุทิศสำหรับพยายามตะเกียกตะกายเหมือนหนึ่งว่าไปหาขอมานในที่ต่าง ๆ จึง ได้ประกาศ บางคนจะคิดเป็นนอกกุศลก็ได้ เกี่ยวกับเรื่องเราประกาศบิณฑบาตเงินทองข้าว

ของ เขาอาจคิดเห็นได้ว่าเราเป็นคนจนไปเที่ยวหาขอทาน พี่น้องทั้งหลายอย่าคิดอย่างนั้นหนา กิริยาท่าทางที่เราออกนี่ออกเพื่ออุ้มชาติบ้านเมืองของเราล้วน ๆ เราไม่ได้ออกด้วยความเป็นคนจนขอทาน เราออกด้วยความเมตตา

ขอพี่น้องทั้งหลายได้เห็นแก่ชาติไทยของเรา ให้ต่างคนต่างอุตสาหะพยายาม ตะเกียกตะกายเพื่ออุ้มชาติไทยของเราด้วยการช่วยเหลือกัน ตั้งพี่น้องทั้งหลายบริจาค เรื่อยมาดังที่เห็นอยู่เวลานี้ ก็เติมไปหมดตั้งแต่ต้นเงินต้นทอง หน้าลานนี้เติมไปหมด นี้ก็คือน้ำใจของพี่น้องทั้งหลายที่รักชาติบ้านเมือง แล้วก็เสียสละมาเพื่อหนุนชาติไทยของเรา โดยอาศัยหลวงปู่มั่นซึ่งเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรอันใหญ่หลวงเป็นมหาคุณ ท่านครบรอบในการมรณภาพปีที่ ๕๐ นี้ แล้วเราก็ได้มาแสดงกตัญญูตเวทีตาคุณกับท่าน ท่านจะไม่เอาอะไรก็ตาม บุญคุณเป็นของเราที่ท่าลงไป แล้วสมบัติเหล่านี้ก็เข้าสู่คลังหลวง เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองของเรา

วันนี้จึงเป็นวันมหาอุตมมงคลแก่พี่น้องชาวไทยของเราทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ที่เราได้มากราบไหว้บูชาเป็นขวัญตาขวัญใจต่อหลวงปู่มั่นเรา เพราะเป็นพระที่เลิศเลอในปัจจุบันนี้ไม่มีอะไรเหมือนแล้ว ภาคปฏิบัติเราหาที่ต้องติไม่ได้ ตลอดถึงธรรมภายในใจก็แสดงให้เห็นฟังทุกสิ่งทุกอย่าง บรรดาลูกศิษย์ของท่านก็ดังที่กล่าวแล้วตะกี้ี้ ส่วนมากมักเป็นเพชรน้ำหนึ่ง ๆ ทั้งนี้ นี้ละธรรมทำโลกให้ร่มเย็นอย่างนี้

ผู้ปฏิบัติตัวเป็นศีลเป็นธรรมเป็นพระเจ้าพระสงฆ์ไปอยู่สถานที่ใด ย่อมทำชาวบ้านชาวเมืองศรัทธาญาติโยมให้มีความสงบร่มเย็นอุ่นหนาฝาคั่ง นี้การปฏิบัติด้วยศีลด้วยธรรม ท่านมีธรรมในใจไปที่ไหนท่านจะแสดงออกไม่แสดงออกก็ตาม ธรรมคือธรรมอยู่ภายในใจของท่านกระจายทั่วโลกดินแดน ยิ่งเป็นผู้มีวิสุทธิธรรมได้แก่พระอรหันต์ด้วยแล้ว ครอบโลกธาตุ นั่นอำนาจแห่งธรรมท่านกว้างขนาดไหน

นี่ละที่ว่าธรรมเลิศโลก ๆ เลิศเป็นธรรมธาตุ จิตบรรดาพระอรหันต์ตั้งแต่พระพุทธเจ้าลงมา เมื่อได้สำเร็จเป็นจิตที่บริสุทธิ์เต็มส่วนแล้วเป็นธรรมธาตุด้วยกันหมด จิตที่เป็นธรรมธาตุนี้แลครอบโลกธาตุอยู่เวลานี้ เราทั้งหลายกราบไหว้บูชาจึงไม่ผิดหวัง กราบพระพุทธเจ้าก็ถูกธรรมธาตุ กราบพระธรรมก็ถูกธรรมธาตุ กราบพระสงฆ์ก็ถูกธรรมธาตุ เป็นมหามงคลแก่เราโดยถ่ายเดียวเท่านั้น วันนี้ได้พูดถึงเรื่องงานนี้

แล้วก็ขอเตือนพี่น้องทั้งหลายในการเป็นอยู่ใช้สอยต่าง ๆ อย่าได้ฟุ่มเฟือยจนเกินเนื้อเกินตัว ให้ต่างคนต่างปรับปรุงตัวเองสมกับว่าเราเป็นลูกชาวพุทธ ให้ฟังเสียงครู ครูคือศาสดาองค์เอกไม่พาลืมเนื้อลืมหั้ว พาประหยัดมัจฉ์ยัสถ์ที่สุดไม่เกินพระพุทธเจ้า ไม่ลืมหั้วเนื้อลืมหั้ว พวกเราลูกชาวพุทธแต่กลายเป็นลูกชาวผี กิเลสรัดไถเอาไป ได้ไม่พอ เกิดความทะเยอทะยาน หาตั้งแต่เข้ายันค่าเงินได้มากก็เลสเอาไปถูกลมหมด เพราะ

ความโลภได้เท่าไรไม่พอ ไม่พอเพื่อกิเลสนั่นเอง ไม่ได้ไม่พอเพื่ออรรถเพื่อธรรม ถ้าเพื่ออรรถเพื่อธรรมแล้วพอ

ให้กิเลสพาหามาเท่าไรก็ไม่พอ ได้เท่าไรก็ถูกลดถูกเผาหมด ๆ นี้ละเราถึงจนต่างคนต่างวิ่งเต้นชวนขายหามาทุกหย่อมหญ้านั้นแหละเมืองไทยของเรา หาเงินหาทอง ครั้นได้มามีแต่ความผิดหวัง ๆ นี่คือกิเลสพาหามีแต่ความผิดหวัง ให้ธรรมพาหาบ้างซี ธรรมพาหาได้มาแล้วคัดเลือก อันนี้ไว้สำหรับอยู่สำหรับกินสำหรับใช้สอย อันนี้ไว้สำหรับทำบุญให้ทาน แยกประเภท ๆ

อันนี้หากว่ากิเลสมันหิวโหยนักก็แบ่งให้มันไปเสียบ้างเล็กน้อย เช่น คนนี้มีเครื่องใช้เครื่องแต่งเนื้อแต่งตัว ๕๐ ชุด ตัดลงไปเสียบ้างให้ยังเหลืออยู่ประมาณ ๑๐ ชุด เห็นจะพืดพอเหวี่ยงกันละมัง ให้ซึ่งเจ้าของอย่างนี้เรียกว่าประหยัด อย่าฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมเกินเนื้อเกินตัว เป็นเรื่องของกิเลสหลอกลวงคน ดิ้นเท่าไรยิ่งทุกข์มาก ๆ กิเลสหลอกคนมันไม่ได้หลอกให้มีความสุขความเจริญ มันหลอกเพื่อความลุ่มจมทั้งนั้น ธรรมต้องยับยั้งเอาไว้หรือจุดลากเอาไว้ ไม่งั้นไม่ทัน

วันนี้พุทธธรรมะไปหลายแห่งหลายทาง หลวงตาก็หลงลืมไป หากว่าผิดพลาดประการใดก็ต้องขออภัยจากพี่น้องทั้งหลาย เพราะสัญญาความจำไม่ค่อยเต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้ว ขาดหลุดไปโดยลำดับลำดับา วันนี้พี่น้องชาวไทยทั้งหลายก็มาเป็นจำนวนมาก เป็นประวัติการณ์ มาในงานเทิดทูนบุญคุณของหลวงปู่มั่น และมาด้วยความรักชาติแห่งชาติไทยของเรา มาด้วยความเสียสละ นับว่าเป็นมหามงคลแก่พี่น้องชาวไทยของเราทั้งหลายเป็นอย่างมาก การแสดงธรรมวันนี้ก็เห็นว่าสมควรแก่กำลังวังชา ให้แสดงมากกว่านี้ก็เห็นจะไม่ไหว ขอความสวัสดีจงมีแก่บรรดาพี่น้องทั้งหลายโดยทั่วกันเทอญ